

הרב משה קעסלער
ראש כולל אמת ואמונה וויזניץ
מאנסי נ.י.

בענין ציפויי הפירות והירקות דהאידנא

מירתת מהממשלה לפי שאינם בודקים אחר זה כלל, (ובלאה"נ צ"ע איזה מירתת יש במדינה זו, ואכמ"ל).

א) והנה יש מומחה שאומר שרוב האלעאייק עסייד הנמצא במדינתנו הוא מצמחים, ולפי דבריו לכאורה קרוב הדבר להתיר, דהוי"ל כתשע חנויות מוכרות בשר שחוטה כו', דבנמצא ביד גוי הלך אחר הרוב, ופירות וירקות אלו הוי"ל כנמצא ביד גוי מאחר שעברו ידי נכרים וא"א לברר שהרי אין להם נאמנות.

אך מומחים אחרים אומרים שהמציאות היא להיפך, שהרוב הוא מבע"ח, [ועוד צ"ע בזה לדינא דאף אם יש רובא דהתירא, מ"מ לפמ"ש הפוס' (תבוי"ש סי' ס"ג סקכ"ז וש"ד שם סק"א) דבמקום שהאיסור זול יותר לא אזלינן בתר רובא דהתירא, ובני"ד הוא דבר מוסכם שהאיסור זול יותר. אמנם דילמא שאני התם דתלינן בהבשר הכשר נשאר בחנויותיהם (או נמכר לישראל) משא"כ בני"ד דידיעין שהכל נמכר בין הזולים ובין היקרים, א"כ שוב יש לתלות כאו"א שהוא מן הרוב, וצ"ע].

ד) והנה איך שיהי הרוב בזה עדיין לא השגנו בזה היתר לפי שאף האלעאייק עסייד הבא מצמחים מ"מ ע"פ רוב מתבשל בכלים אסורים (בשעת ההפרדה מן הגליצער"ין), ולפי מה שאומרים המומחים אין שייך בזה סתם כלים אינם בני יומם לפי שכלים אלו עושים מלאכתם בתמידות (ועוד שאין שומן האיסור פוגם בשומן ההיתר, ע"י מ"א סי' תמ"ז סקכ"ג), [ומ"מ לדבריהם הרווחנו שאין בזה אלא איסור דרבנן דחניי, לפי שבתערובת של הציפוי יש סי' נגד הבליעה, וק"ל]. גם יש חשש הוספת דברים אסורים בשעת הפרדת חומצי השומן זה מזה, (היינו שבכדי להפריד את האלעאייק עסייד משאר חומצי השומן מוסיפים לפעמים חומר SLS או SDS) שהוא לפעמים מדבר האסור.

ואף לדברי האומרים שיש רוב מצמחים אין רוב זה אמור אלא לגבי פירות וירקות הגדלים ומצופים במדינתנו משא"כ באותם הבאין ממקומות אחרים.

חשש שומן הבא מן החי

א) החשש היותר כולל הוא האלעאייק עסייד (Oleic acid) שמערבין ברוב הציפויים, האלעאייק עסייד הוא חלק חמוץ מן השומן, ואפשר שיוציאו אותו בין משומן של בעלי חיים שהוא מנבילות וטרפיות (ואולי מחלב), בין משומן צמחים שהוא כשר, (ותערובת זו אינה נרמזת על ארגזי הפירות והירקות, לפי שהחוק המחייב לכתוב את הציפוי על הארגזים, אינו מחייב כ"א לכתוב את העיקר (Base) אבל לא את ההוספות (Additives), ועוד שאין הממשלה מחזרת ותובעת את החוק הזה).

והנה בגשנתו לפלפל בכשרות האלעאייק עסייד לא ידענו לשית עצות בנפשנו, לפי שהוא דבר שכבר נהגו הצבור החרדי להחמיר בו מזמן רב, ומה זה באנו לפלפל ולחפש בחורין וסדקין כל מין צד היתר ששייך, אך דבר זה כבר נפתח ע"י אחרים, ע"כ אמרנו להביא עיקר דבריהם ולהעיר מה שנלע"ד. (וא"א להאריך ולבאר כל פרט ופרט).

היתרים מטעם הלך אחר הרוב

ב) הנה אחת מחברות הכשרות דיברו עם המומחים שבהרבה מפעלים העושים ומרכיבים את עצם הציפוי, וכולם השיבו שהם משתמשים באלעאייק עסייד הבא משומן צמחים. ועפ"ז דעת א' הרבנים של החברה הנ"ל דיש להתיר, דאע"פ שאפשר שישנו ויתחילו להשתמש באלעאייק עסייד הבא מבע"ח, מ"מ ודאי מסתבר שיש רובא דרובא משתמשים בהבא מצמחים.

ואין מובן האיך אפשר לסמוך בזה על נכרים, דודאי אינם מסל"ית, שהרי הנכרי יודע שהשואל מעדיף את הבא מצמחים, הן אם שואל משום כשרות הן אם שואל מטעמי בריאות וכדו'.

גם אין שייך בזה אומן לא מרע אומנתיה, ואפי' הוא מומחה (כעמיקער שיש לו דאקטאראט), לפי שאין בשקר זה שום ריעותא באומנותו, ובעליו השוכרים אותו לא יגרעו ממשכורתו כלום רק אדרבה כו', (ומ"ש בשו"ת טטו"ד מהדו"ת ח"ב סי"ז אין שייך לכאן כיעו"ש), מה גם שקשה מאד לברר, ולכן אינו ירא שיורע אומנותו, גם ליכא

הציפוי הנעשה עיקרו משמן צמחים ומיעוטו אלעאייק עסייד הנקרא Sta Fresh 7-11 ונעשה עי"י FMC Florida לצורך טאמאטען ופעפער ופלומען ושאר פירות רכים, (ואי"צ ייבוש ואין בו מארפאליין שהוא פגום ופגום מאד אף מאכילת בהמה), וכפי הנראה ציפוי זה הוא ראוי לאכילה לגמרי, (גם יש להממשלה USDA מומחים כעמיקער המחדשים תדיר אופנים חדשים ויותר מועילים להרכבת הציפוי). והנה בציפוי זה בלאי"ה נמי אעי"פ שלפי מ"ש המומחים צריך לציפוי זה דוקא שמן צמחים, מ"מ ודאי שיש לחוש לכלים שנתבשלו בהם כנייל אות ד'.

אם יש להתיר מטעם ביטול

דין זה צריך ברור משני צדדים, הצד הא' הוא אם האיסור בטל בתוך תערובת הציפוי עצמו, והצד הב' דאף אם אינו בטל בתוך הציפוי, מ"מ שמא בטל לגבי הפרי.

צד ביטול האיסור בתוך הציפוי

ח) לכאורה אין כאן ביטול כלל, שהרי כ"ז לא הוצרכנו להתיר הביטול אלא אם הציפוי ראוי לאכילה וכנייל באו' ה' ו', ואם ראוי לאכילה הרי יש כאן איסור בנו"ט, והוא אסור מה"ת לדין דטעם כעיקר דאורייתא, אבל רבני האי"ו י"ו סבורים להתיר בזה, עכ"פ מעיקר הדין, ע"פ מה שהר"י בעלסקי שליט"א אומר בשם הגר"י קמנצקי ז"ל שהתיר להשתמש במשחת שיניים אעי"פ שיש בו קרוב לשליש גליצערין מנבלות וטרפות מ"מ כיון שרובו סיד שאינו מאכל כלל אין בזה דין טכ"ע, והאיסור בטל ברוב, ומבואר מדברי רבני האי"ו י"ו שהם מתכוונים להתיר אף אם טעם האיסור נרגש.

ט) אבל אם לדין יש תשובה, די"ל דאעי"ג דדין טכ"ע נאמר באוכל (נמשרת וגיעולי נכרים), מ"מ י"ל שהדין נאמר שטעם האיסור הוא כעיקר האיסור ואינו מתבטל ברוב או בכא"פ בין באוכל בין בשא"ד.

ועוד י"ל שאף דין ביטול ברוב ליכא, אלא בשנתערב באותו גדר היינו אוכל באוכל, משא"כ בתערובת אוכל בעפר י"ל שכל אי עומד בפני"ע, ואין מבטלין זא"ז, וכה"ג כ' ב"ח סי' צ"ב סי"י לענין ביטול טעם איסור בחרסי הקדרה, (ועי' בל' המ"א סי' תנ"א סק"כ וסקנ"א דבכלי לא שייך ביטול ובאחר' שם ושם).

י) ולכאורה יש לה"ר מהא דסי' פ"ז סי"ו בהגה דהכלי שעושים בו מים לחפיפת הראש אין לשמש בו דעושין אותו מאפר שעל הכירה ורגילות הוא להתערב שם בשר בחלב עכ"ל רמ"א. ואם איתא

גם צ"ע אם ראוי להקל בקביעות על רוב כזה בדבר שאעי"פ שהוא בגדר אי"א לברר בכל פעם שבה לאכול, אבל במשך הזמן הרי אפשר בבירורו ובתיקונו, ע"י כיוצא בזה בשו"ת שבט הלוי ח"י ס"ס קי"ג ד"ה אבל וסי"ס ק"כ.

היתרים מטעם נבלה שאינה ראוי לגר (היינו שנפסל מאכילה)

א' – אם האלעי"ק עסייד בעצמו אינו ראוי לאכילה

ה) א' מהרבנים המפורסמים בעניני הכשרות אומר שהאלעאייק עסייד אינו ראוי לאכילה, ואעי"פ שהוא נותן בהרבה מאכלים לתקן הטעם, זהו רק כשהוא מעורב ומוזג בשאר מינים, משא"כ בלא"ה. והנה כבר נזכר כזה במנח"צ ח"ד סי' קי"ב ע"ש בפרט באות ו', אבל קשה לבנות ע"ז לבד לפי ששם יש עוד כמה צדדי היתר, וכבר כתבו הפוס' שאין לסמוך על התשובות אא"כ יש שם כל הצדדים שנתבארו באותה תשובה. ועוד שעל הרוב אין עושין את האלעאייק עסייד בימינו ע"ד שעשאוהו מלפנים (היינו שעושין אותו בלא הסאלפיורייק עסייד Sulphuric acid שהוא דבר חריף מאד).

ו) והנה במהדו"ק פלפלנו בזה והבאנו ראיות שאינו פגום, אבל כעת אי"צ לזה עוד, לפי שכבר הבא אלעאייק עסייד כשר אצל אסיפת רבנים שהתקיימה (בענין תולעים שבתותים הנקראים סטראבערי"ס) פה מאנסי יצ"ו בערי"ח סיון וטעמוהו כמה רבנים וראו שאינו פגום כלל, וטעמו כשמן. ולדעת המומחים מסתבר שאין חילוק בטעם בין אם נעשה משומן או חלב של בעלי חיים, ובין אם נעשה מצמחים.

ב' – אם לאחר שנתערב בתוך הציפוי נפסל לגמרי

ז) והנה איש כשר א' טעם אחד ממני הציפויים (שהי נעשה עם אלעאייק עסייד כשר ומסתברא שאין חילוק בטעם בין הכשר והאסור כנייל) ואמר שלא הי' לו טעם כלל. וזה הי' מספיק להתירו, מכיון שעכ"פ כעת במצב שבה לפנינו הוא נפסל מאכילה, ואפי' אם אינו רע לאכילה ממש רק שאין לו טעם כלל לא לשבח ולא לפגם ג"כ יש להתיר, לא מיבעיא לדי' המ"כ ופרי"ח סי' ק"ג סק"ב וסיע', אלא אפי' להשי"ך שם סק"ב וסיע' שאה"כ שאינו נוי"ט כלל, וכמו שביאר היטב בזה בשו"ת עמק התשו' (להגר"י ראטה) ח"ב סי' ס"ח.

אך מה נעשה בשאר מיני הציפוי (לפי הנראה יש כמו עשרה מיני ציפוי שמשתמשים בהם כעת) ובפרט אותם הנעשים באופן אחר לגמרי, וכגון

נקטי בהוא כהרמב"ם, גם הפמ"ג בסי' ק"ד מפי בע"א, ואכמ"ל. ולהח"ד שם (ועוד) אם אין שיעור חיוב הריהו בטל.

ולא מיבעיא באופן שניכר הציפוי בראיית העין (כגון תפוחים שניכר לעין שיש עליהם ציפוי מבריק), או באופן שניכר במשוש היד (כמו בקצת טאמאטען (פלאם טאמאטען) שמרגישים קצת שמונית כשממששים בהם) דפשיטא דאין בטל לרוה"פ הני"ל, אלא אפי' אין הציפוי ניכר, מ"מ הרי ידוע שיש שם איסור ואף את"ל דמה שאינו נרגש לחושי האדם חשוב כבלוע ומעורב, מ"מ מאחר שבפועל לא נתערב כלום שהרי נשאר מבחוץ, אי"כ ודאי לא עדיף מאילו נבלע כד"ק, באופן שאין ששים בתוך הכד"ק, שאין בו דין ביטול כלל, וכ"ש בני"ד דאף רוב היתר ליכא במקום שהאיסור נמצא שם. ובטעם הדבר נר' דלרוה"פ הני"ל אין ביטול אלא באופן שנאבד האיסור בתוך ההיתר, משא"כ בדבר שנאסר כד"ק וכיו"ב ידוע הוא במקומו.

טז) אמנם ל"ד הח"ד לכאן אפי' ניכר הציפוי הו"ל להתבטל מאחר שא"א להפרידו, ומאי נפי"מ בין איסור ניכר שבתוך תבשיל ובין שהוא דבוק מבחוץ, סוף סוף הצד השווה שבשניהם שא"א להפריד האיסור ולכן הוא בטל, אלא דלפי"ז צריך להבין להח"ד בכל דבר שנאסר כד"ק וכגון בר גוזלא דנפל לכדא דמכא (חולין קי"ב). וסי' צ"א ס"ז) דודאי א"א לקלפו בשיעור כד"ק מבלי להפסיד קצת מן ההיתר, וא"כ למה הצריכוהו קליפה ולא אמרו שנתבטל הכד"ק אצל הבר גוזלא.

אלא ע"כ צ"ל דאין כוונת הח"ד שא"א להפרידו האיסור מבלי הפסד קצת מן ההיתר (כמו שר' בסי' בדה"ש שם רל"ו ע"א מוסגר ב') אלא שא"א להפרידו מבלי הפסד כל ההיתר, או עכ"פ שנפסיד כ"כ מן ההיתר עד שאין שוה כהטירחא. ולפי"ז לק"מ מבר גוזלא, וגם בני"ד אין בטל וצריך קליפה. אי"כ דמה שהוא מבחוץ לא חשיב מעורב ואינו בדין ביטול (ודוגמא לזה יש במ"א סי' ת"ק סק"י"ב) לענין בורר בשבת ויו"ט גבי ניקור חלב ע"ש היטב), וגם עפ"ז אין ביטול בני"ד. (והכ"א אמר דשאני נ"ד שיש ששים בקליפת הפרי נגד האיסור. והוא צריך טעם. גם נצטרך לברר בכל פרי כמה מן האיסור יש בתוך הציפוי).

**אם יש היתר לני"ד מכח מה שכבר טעמו
אותו כל העולם ולא הרגישו טעם איסור**

יז) ומטעם הני"ל נלע"ד פשוט דאין גם צד היתר ממ"ש בתשו' רמ"א סי' נ"ד לענין שמן זית שהי נתון בחביות שאומרים שמחליקים אותם בשומן חזיר, והתירו רמ"א מכמה טעמים, וא' מהם מהם

להתיר הני"ל אמאי לא נתבטל הבב"ח ברוב אפר, ולישתרי אף באכילה, (וכל צדדי ההיתר שם אינם מצד זה ע"ש).

יא) ועוד דלכאורה לסברא הני"ל ה"ה כלי הבלוע מאיסור מותר לאכול את הכלי אם אפשר, כגון אם ישחקנה לעפר, דנראה דאין מקום כלל לחלק ביניהם, אלא שכשנפלט הטעם האסור מדופני הכלי לתוך מאכל הו"ל כהוכר האיסור, משא"כ כל עוד שהבלועה בתוך הכלי היא במצב ביטול.

אבל לא משמע כן בשו"ת רע"א סמ"ט (הובא בפי"ת כללי ס"ס ס"י"ט) ע"ש.

וכן למה הוצרך המ"א סי' תנ"א סק"א בשם ראב"ן ושי"פ לטעם דליכא בל יראה בבליעת כלים לפי שאינו מצוי, הו"ל שאין כאן איסור כלל.

יב) אמנם כמדומה שהאמת יורה דרכו כמו שהעיר ת"ח מופלג א' שמקור דברי הגר"ק הוא בדברי הגר"ח הלוי על הרמב"ם פט"ו מהל' מ"א, ושם מבואר להדיא דמייירי באופן שע"י התערובת גם האיסור נעשה בלתי ראוי לאכילה (והצורך לביאורו, ע"ש ותבין).

יג) עוד העיר חכ"א שאם יש מי שהתיר משחת שנינים שאין בולעין אותה ואין בזה כ"א איסור דרבנן (כמ"ש ריב"ש סי' רפ"ח הובא באחרו' סי' צ"ח ס"א וסי' ק"ח ס"ה) מאן יימר דה"י סומך על סברתו להתיר אכילה גמורה בחשש איסור דאורייתא.

צד ביטול הציפוי לגבי הפרי

יד) הנה באותם שאפשר להוריד את הציפוי ע"י הדחה ושפשוף (כמו באותם שעיקרם שמן, ע"י לעיל אוי' ז' ויבואר עוד לקי' בס"ד) אין בזה דין ביטול, כמ"ש בסי' צ"ח ס"ד בהגה דמאחר דאפשר להסירו הוי כאילו מכירו וצריך להסירו משם עכ"ל. [וכה"ג אי' ברי"ס צ"א ובסי"ס צ"ו בדברים הצריכים הדחה או גרידה, דמשמע לכאן דמייירי אפי' אין הלכלוך ניכר, דאלי"ה הוי אפשר בבדיקה].

טו) אך באותם ציפויים שא"א להורידם כ"א ע"י קליפה לכאן באנו למחלוקת הפוס' ברי"ס ק"ד באיסור שנתערב והוא ניכר וא"א להפרידו אם אם הוא בטל אם לאו, דלדעת רובא דרובא דהפוס' שם אין כאן דין ביטול כלל (ה"ה הטי"ז והמ"כ והפרי"ח והגר"א שם והרב בתשו' סי' י"ח והחזו"א סי' ל' סק"ג ועוד, וכי"נ ד' השי"ך להחמיר בכה"ג, ואע"פ שהח"ד מפי' גם דעת השי"ך להקל, מ"מ הרי השי"ך כ' להדיא דבטל ברוב כיון שאינו מכירו עכ"ל וצ"ע. ואף שיש לפלפל בזה במ"ש הטי"ז בסו"ד לפי ד' רשב"א (להבנת הח"ד), מ"מ הא בסי' קט"ו סי"ג

ושי"א, ובני"ד שהוא מכניס לתוך פיו י"ל דגם הט"ז מודה, עט"ז ופמ"ג סי' צ"ח שם).

גם נראה דהו"ל בכלל איסור דמבטל איסור לכתחלה, דהא אין דרך בני"א לאכול כך, (אך לענין זה אם הוא ספק איסור תלוי בפלוג' דרבוותא אם מותר לבטל, עש"ד סי' צ"ב ססק"ח ושי"ד סי' צ"ט סק"ז ד"ה והנה). ובאמת לא הי' ראוי לפלפל ולבקש היתר מה שלא שיערו כל חכמי ישראל בכל דבר הצריך קליפה או גרידה או הדחה להתיר ע"י לעיסה, וכן בתולעים שהרבה יותר בקל מתבטלים ע"י שנשברים או מתרסקים באופן שאינם עוד בריה, (אלא שכבר פתחו אחרים לפלפל בזה כו').

היתר מטעם ספק ספיקא

(כ) הנה רב א' המציא להתיר נ"ד מדין ספ"ס ונתקבלו דבריו אצל הרבה בעלי הוראה להקל עכ"פ מעיקר הדין, והיינו ספק שמא אין הפרי או הירק מצופה כל עיקר, ואת"ל שהוא מצופה שמא הוא מצופה בציפוי כשר.

באיזה פירות וירקות הדברים אמורים

(כא) עיקר הסי"ס שייך בטאמאטע"ן, וקרוב לזה הם הפעפערס ופירות הקיץ (היינו פלוימע"ן פיטשע"ס ונעקטעריני"ס) שיש מהם שמצופים ויש שאינם מצופים, וכעת אין בירור אם הרוב מצופה או לא. (ולפי מה ששמענו יתכן שיהי' חילוק בין מיני הטאמאטע"ן עצמם, ובין מקום ואופן גידולם ועוד חילוקים, ואיך יהיה אין בירור). ולפי"ז הספק הראשון הוא ספק שקול, גם הספק השני נ"ר שהוא טוב לפי הנראה כעת שא"א לברר באיזה אלעאייק עסי"ד משתמשים, ואע"פ שלעיל אוי' ד' הערנו דעכ"פ יש איסור דרבנן מדין תני"ב בשאר איסורים ע"י פליטת הכלים ע"ש, מ"מ הו"ל סי"ס בדאורייתא וספק א' בדרבנן דשרי כמ"ש השי"ך בכללי סי"ס סט"ז. [ולגבי טאמאטע"ן הוא עוד יותר טוב מזה לפי שיש מצפים בציפוי העשוי משמן מינעראל"ן עם פעטראליו"ם שאין בו חשש כלל].

אבל בתפוחים (ופירות ציטרו"ס) אין זה שייך, חדא דרובא דרובא הם מצופים וגם על הרוב הוא ניכר, וגם יש שם נדון אחר שהוא השעלאייק כמבואר לק' בס"ד, [פרט זה האחרון נ"ר שהוא שייך גם באגסים שקורין באר"ן], (בקישואים שקורין אוגערקע"ס וסקווא"ש וע"ג פלעני"ט וסווי"ט פאטעטי"א אין לנו כעת שום ידיעה באיזה מין ציפוי משתמשים עבורם).

פרטי כללי ספק ספיקא השייכים לנ"ד

(כב) ואין כאן חסרון במה שאינו מתהפך, דהא ודאי צריך לדון מקודם אם בכלל הוא מצופה אם

לפי שמעולם לא הרגישו בו טעם חזיר, ואע"ג דלא סמכינן אקפילא, מ"מ נר' בני"ד שאנו בעצמנו טעמנו אותו כמה פעמים ולא טעמנו בו כלום דליכא למיחש כלל, עכ"ד. והיינו דסי' רמ"א דהא דלא סמכינן אקפילא היינו דוקא גוי משא"כ ישראל וכמ"ש השי"ך בס"י צ"ח סק"ה והביא מדברי רמ"א אלו, ומתבאר עוד מדבריו דאע"ג דלא רמי אדעתייהו להבחין בטעם מ"מ סמכינן אטעימת רבים כמו שביאר בזה מהרש"ם בתשו' ח"ב סי' רמ"ו ובדע"ת סי' י"ח סקט"ו, ועפ"ז התיר גם מהרש"ם בתשו' שם בנדון ידידה נוסף על מה דסי"ל שם דהוא נוטלי"פ, וע"פ הני"ל יש אומרים דיש להתיר גם נ"ד שהרי אנו טועמים תמיד את הפירות והירקות ואין אנו מרגישים שום טעם אחר.

אמנם לפמ"ש לעיל דאין ביטול בני"ד אי"כ גם מזה אין היתר, לפי שהרמ"א ומהרש"ם באו להוכיח מן הטעימה שאע"פ שלא הי' ששים בהיתר מ"מ ע"י הטעימה הו"ל כקפילא ארמאה דמהני מדינא דגמי אף באין ס', אבל בני"ד דאין דין ביטול אי"כ מה יש להוכיח מן הטעימה, שודאי שאין להוכיח מזה דליתיה לגמרי לציפוי.

(יח) ובר מן דין אין ללמוד היתר מתשובות הני"ל שיש בהם עוד טעמים להיתר כמ"ש הפוס' (עי' שי"ך חו"מ ס"ס מ"ו ועוד), וכ"ש בזה שהרי הביא מהרש"ם שם רא"י לדבריו ממ"ש בב"י או"ח סי' תמ"ז בשם מ"כ בשם ר"ת לענין תבשיל שנתבטל בכלי חמץ שמתיר לאכול בפסח דהא טעמינן ליה כולה שתא ולא טעמינן ביה טעם חמץ. ויש לתמוה שהרי בד"מ שם או' ח' כ"י על דברי ב"י הני"ל דאין לסמוך ע"ז משום דברא"ש והג"מ ומהר"ל ושי"פ לא משמע כן, וכן בהגהת השו"ע שם ס"ה סתם לאיסור וגם במ"א ושי"א שהאריכו לבאר הקולות שהקיל רמ"א באחרון שי"פ, וכן אם נתערב בתבשיל אחר, ע"ש שהאריכו ופלפלו בכמה סברות ולא הזכירו מסברא הני"ל כלום, (זולת הבי"מ שם והובא בבה"ל), וכבר עמד היד יהודה בהשמטות לסי' צ"ח בסתירה שיש בין תשו' רמ"א לבין מ"ש בד"מ הני"ל, ואם נאמר שלא כתבוהו רמ"א ומהרש"ם אלא לסניף אתי שפיר, ועדיין צ"ע בתשו' מהרש"ם, ואכמ"ל בזה יותר.

(יט) ובשעת לעיסה פשוט דאין מתבטל אי"כ לועס הרבה מאד עד אשר דק כקמח, דאל"ה עדיין ניכר ואין כאן ביטול כלל כני"ל (אות י"ד), וגם בלועס כ"כ לא פלטנו מאיסור דרבנן של טועם ואינו בולע כמב"י בס"י ק"ח ס"ה, שאסור מגזירה שמא יבלע, וכ"ש בני"ד שעומד לבלעו (ואף בספק איסור דעת רה"פ דאסור, ע"י ט"ז סי' צ"ח סק"ב ושי"ך סי' מ"ב סק"ד ומ"ז סי' צ"ה סס"ק ט"ו

חשש שמא יבשלם כאחד, ויתן האיסור טעם, עיי' ש"ך סי' קי"ט סק"ט, וה"ה בני"ד אם יבשל אין נוי"ט כלל לפי שבלא"ה מתבטל בתבשיל, וצעי"ג בכ"ז.

המציאות משתנה

כה) והנה הפקוק היותר גדול אצלי הוא מה שרוב הידיעות שאנו בוניס עליהם את הספק ספקות אינם ברורים כל הצורך, ואפי' אותם שהם מבוררים לספקות גמורים שראוי להורות על פיהם, מ"מ קשה להורות סתם על העתיד בדברים העשויים להשתנות בקל ולא יהי מי שיעמוד על המשמר, ואם הם פרטים שנתבררו אשתקד או מלפני זה, הנה אפשר שעכשיו כבר נשתנו.

דוגמא לדבר פירות הקיץ שמקודם לא ידענו כלל במה הם מצופים, אח"כ השגנו כתבים שנכתבו לפני שנתיים שהי' נר' שהם מבני סמכא ושם הי' כתוב שלפירות הקיץ משתמשים בקארנוב"א וואק"ס, ושמתתי בזה לפי שהוא בעצמו כשר ואעי"פ שמעריבם בו אלעי"ק עסי"ד מ"מ הלא נותנים בו גם מארפאליין לפי הכתבים הישנים (דר' היינגמייער מהאUSA משנת '02), ולכל הפחות יש לחשוב לספק נפגם ומצטרף לשאר ספקות.

אולם אח"ז שמענו מכמה מפעלים שאין נותנים מארפאליין לתוך הציפוי של קארנוב"א, וכעת אין בירור שיש אף מפעל אי' שעושה אותו עם מארפאליין, גם דברנו עם הרבה פאקערי"ש של פירות הקיץ (ממדינת קאליפארניא שמשם באים הפירות בחדשי סיון תמוז בכל שנה) וכמעט כולם אמרו שהם מצופים, וגם אמרו שמשתמשים גם בשאר מיני ציפויים, [גם אמרו שגם הפיטשע"ס שהם שעירות הם מצופים ואין ראוי מן השערות], ונמצא שכעת צעי"ג אם עדיין יש ס"ס. (ויפה המליץ חכ"א שמכאן רואים שיפה עשה הש"ך במ"ש שאין לעשות ס"ס בעצמו).

עוד הערות לדינא

כו) ובמקום שיש בנמצא לקנות גם מאותם שידוע שאינם מצופים כלל יש להעיר ממיש בדרי"ת סי' קי"י סיק שפ"ה בשם שו"ת תפארת צבי לענין מה שנחלקו הרא"ם והפרי"ח אי ס"ס שרי לכת', דפולגותם היא לענין לקנות דבר שהיתרו הוא משום ס"ס באופן שיש אחר לקנות, עיי"ש. (והנה לא מצאתיו בס' ת"צ שלפני, אולם לכאוי לפ"ד צריך לאוקמי להרא"ם הא דסי' קכ"ב ס"ו באופן שאין אחר לקנות). אמנם על הרוב אין שייך בני"ד אח"כ יש בנמצא לקנות מאותם שידוע שאינם מצופים.

לאו, ובכ"ה"ג א"צ להיות מתהפך כמ"ש הש"ך שם סט"ו.

גם אין לפקפק במה שהוא לכאוי ס"ס משם אי', עיי"ש בש"ך סי"א, כמ"ש בח"ד בבית הספק סק"י עיי"ש, וכן עולה לפי ביאור הביני"א הקבוע סנ"ב, וכ"ש להמנ"י (וצ"צ החדש) שחולקים לגמרי על כלל זה.

ספק ספיקא באופן אחר

כג) שוב ראיתי דלפעמים אין כאן ס"ס כלל, והיינו שניכר שהוא מצופה כאשר הגידו לי כמה אנשים, וגם מן הנכרים הסוחרים שמענו ג"כ שלפעמים הוא ניכר.

ואם נבא להורות שאותם הניכרים אסורים ושאין ניכרים מותרים, הא מסתברא ודאי שלפעמים יש שאחד מכיר ואחר אין מכיר, ואין היתר לזה שאין מכיר, דבספק חסרון ידיעה כה"ג אף בהפ"מ אין מצטרף לס"ס כמ"ש פמ"ג בכללי ס"ס סל"ד.

ועלה בדעתי דאכתי איכא ס"ס, לפי שלפעמים משתמשים במארפאליין אליעי"ט היינו אלעאיי"ק עסי"ד מעורב עם מארפאליין שהוא פגום מאד, וא"כ אפי' בידוע שהוא מצופה עדיין יש ס"ס, ספק מצופה בדבר המותר ואין כאן איסור כלל, ואת"ל שיש כאן איסור, ספק שמא הוא פגום, וגם בזה אין הסי"ס צריך להיות מתהפך, ולענין ס"ס משם אי' נלעי"ד דעדיף עוד ממה דלעיל, דהרי הספק הראשון מתיר יותר, דאיסור פגום יכול להיות חוזר ונשבת.

פקוק על הסי"ס

כד) יש מן הלומדים המפקקים על כל מ"ש בענין הסי"ס, לפי שאין לדון בדין ס"ס אלא בדברים ואופנים דליתנהו קמן, אבל נ"ד הם אופנים דאיתנהו קמן דהיינו שיש שאין מצופים, ויש מצופים בהיתר ויש באיסור וכי' וא"כ יש לדון הכל בספק אי', הא למה זה דומה לעיר שיש בה כמה חנויות, יש מהן מוכרות בשר נבלה ויש מוכרות שחוטא, ויש מוכרות נבלה שאינה ראוי לאכילה. שאין דנין בזה דין ס"ס, אלא דאם יש רובא דהיתרא שרי עכ"פ בנמצא, וה"ה בני"ד אין להתיר אח"כ ידוע שעכ"פ רוב הפירות [או רוב הפירות המצופים] – לפי הדרך השנ"ה הם מותרים, וכעת אין לנו בירור בזה.

וכ"ש לדי' הח"ד ופמ"ג המובא לק' בסוף המאמר דבכ"ה"ג הכל נחשב לתערובת אחת גדולה ודאי דאין להתיר בלא רובא דהיתרא. [ומ"מ רוב היתר נר' דיועיל אעי"פ שמיני הציפוי לכאוי נחשבים כתערו' מבשא"מ, מ"מ שאני הכא דליכא

ח"א ס"ס ע"ג, ועמק התשובה ח"ג ס"י, ובפרט בד"ה ראשית דבר ובד"ה ומה שכתב עוד דיש לדמות כו' קמ"ג ע"ב, ומ"ש בסו"ד דיש להקל בזה עפ"מ"ש בח"ב ס"י ס"ח, ע"כ מיירי באופן שיש רוב היתר נגד השעלא"ק, עיין היטב בשתי התשובות ותבין), ונביא כאן תמצית עיקרי הדברים המכריעים לדינא שהם שנים, האחד הוא אם יש להתירו כדבש, ד"ה (אג"מ) דדינו כדבש גזין וצירעין דנקט המח' בסי"ס פ"א עיקר לדינא להתיר רק הוסיף ויש מי שאוסר, וי"א (קו"ת) שדינו כמי רגלי סוסים וגמלים דנקט המח' שם ס"א עיקר לדינא להחמיר רק הוסיף ויש מי שמתיר, וי"א (עה"ת) שאין אנו יכולין לדמות לדברים אלו כלל וצריך להחמיר כאשר יוצא מן הטמא כביצים וחלב. וטעם הסוברים דיש לדמותו לדבש גזין וצירעין או למי רגלי סוסים וגמלים, י"ל דמאחר שגראה לפי ראות עינינו שאין ממצות את השעלא"ק מגופן, שהרי הוא דומה לשרף האילן (רעז"י) שהשרצים האלו מוצצות מן האילנות, משו"ה יש לדון כשאר דבר שאין ממצות מגופן שנזכרו בגמ'. ומ"מ לדינא צ"ע לע"ד, לפי שגראה דלא עדיף זה מכמה דברים שהסכימו הראשונים לאסור מטעם דאין אנו בקיאין.

עוד נראה להעיר דאפי' נימא דיש לדון מעצמו דין אין ממצות מגופן, מ"מ נר' דיש לדמותו לדין מ"ר סוסים וגמלים. הדנה מה שנטה המח' להקל בדבש גו"צ ולהחמיר במ"ר סו"ג, לא נמצא שיש כו' הראשונים (דהרמב"ן והרא"ש אוסרים כולם, והרמב"ם מתיר כולם, והמרדכי (שבת ס"י שפ"ג נרמז בב"י ובש"ך) אוסר דבש גו"צ כרב ששת ומתיר מ"ר סו"ג משום דמפ' כוונת הגמ' דל"ב דר"ש הם פירשא, וכ"ה לדינא בתשו' הרשב"א ח"א ס"י תקע"ז ע"ש, הובא קצתו בב"ל, זולת לפי דרך א' במ"מ פ"ג ה"ג שרמזו בב"י, וכ"כ במ"ז סק"א ד"ה ויש דפיסקא דהמח' אתא כדרך זה של המ"מ, שהוא דנקטינן כר"ש דאסר מ"ר כל בהמה טמאה, אלא דר"ש מודה דבש גו"צ שרי לפי שכשהותר דבש מילפותא דקרא לא רק דבש דבורים הותר אלא כל דבש ואפי' יש לו שם לוי ע"ש, ולפ"ז פשוט דכל שאר דברים שאין ממצות מגופן אסור כמ"ר סו"ג, ובכלל זה הוא גם נדון דידן.

אם יש להתירו מטעם שאינו ראוי לאכילה

(לא) והענין השני (המכריע יותר לדינא, לפי שאפי' נאמר שדינו כדבש גזין וצירעין, מ"מ קשה להקל נגד היש מי שאוסר בזה שהוא ש"י הרמב"ן והרא"ש וסיע' וגם דעת הרמ"א בשו"ע נר' דס"ל דעכ"פ יש לחוש לחומרא בספיקא דאורייתא וכ"מ

ובאופן הנ"ל וכן בשאר אופן שאפשר לתקן בקל, יש להביא עוד מ"ש הרא"ש פ"ק דבכורות (ס"י) ופסק כן רמ"א ביו"ד ס"י שכ"א סו"ד דהיכא דאפשר לתקן בקל בלי הפסד אין סומכין על ס"ס, (מובא בב"ה"ש ס"ס ק"י ס"ק קנ"א). ובמקום שאפשר להוריד ע"י הדחה ושפשוף יש לדון ג"כ מדין דשיל"מ, עס"י ק"י ס"ח בהגה מדין דשיל"מ בס"ס ובנו"כ שם, (וע"ע ס"י ק"ב ס"ג ובש"ך שם סק"ח).

הדחה ושפשוף

(כו) לפי הנר' כעת יש להתיר טאמאטען ע"י הדחה ושפשוף היטב עם מים פושרים ועם בורית כמו שמשפשוף כלי מלכלוך שישבו שמנונית, לפי שגרי' כעת רוב הציפוי של טאמאטען עיקרו שמן (ד"ר באלדווין USDA ועוד), אבל אין הרוב הזה דבר שנחקר ונספר, רק נאמר מתוך ההשערה שבאה מן הידיעה שזה יותר מועיל להטאמאטען ועוד ובצירוף מה שאומרים ששפשוף הנ"ל מועיל (אבל לא נתברר כראוי). ומ"מ נר' שלצורך יש לסמוך ע"ז. אבל שלא לצורך צ"ע אם לסמוך ע"ז, מאחר שלא נתברר הדברים כראוי. וגם אפשר שישתנו הענינים כמבואר לעיל אות כ"ה.

קליפה

(כח) מה שנסתפק במנח"צ ח"י ס"י ס"ו אם יועיל קליפה לפי שאם מייבשים את הציפוי בתנור חם שהי"ב אפשר שאוסר ככול כדן איסור שמן בצל, נר' דלמעשה אין לחוש, לפי שעל הרוב אין חם כ"כ וכמ"ש במנח"צ שאמרו לו אח"כ. עוד נר' דאפי' אם נעשה חם שהי"ב אין בהאיסור כדי לאסור יותר מכו"כ דלא עדיף מסיכה, ע"י ט"ז ס"י צ"ד סק"ג ושי"ך שם סקכ"ט.

חשש יוצא מן הטמא

(כט) החשש השני הוא השעלא"ק (Shellac או Lac resin) שהוא יוצא מן השרץ שהוא רוב הציפוי בתפוחים (ובפרי-ציטרוס) (ושאר מינים יש שמצפים בו, ויש שמצפים אותם בדברים אחרים), וקצת רבנים עשו רשימות באיזה פירות וירקות יש חשש שמצפים אותם בשעלא"ק, לא רשימתו של זה כרשימתו של זה. (ולדברי כולם נמלטו הטאמאטען מזה, אמנם ד"ר עליזאבעט באלדווין מהUSDA אומרת שמשתמשים לציפוי טאמאטען גם בשעלאק (רעפארט של ישכר בראדי OU). אך אכתי נראה שיש רוב טאמאטען שאין רוב הציפוי מן השעלא"ק, וזה מספיק להתיר חשש זה מעיקר הדין).

אם דינו כדבש או לא

(ל) וכבר האריכו קצת בזה פוסקי זמנינו (עי' אג"מ חיו"ד ח"ב ס"י, וקובץ התשובות להגריש"א

בשם ר"ת וכאן הוא מפוסק אחר, ושכיח כה"ג במרדכי). וכן נ"ר דעת השו"ע סי' פ"ז ל"ז לענין בב"ח ע"ש בשי"ד סקכ"ב ושי"א, וכן דעת רמ"א סי' ק"ג ססי"ב ע"פ האו"ה (כלל ל"ב סי"ז שהוא ע"פ המרדכי סי"פ א"מ הני"ל). ומי"מ הרווחנו לפ"ז שאין בני"ד איסור דאורייתא כ"א איסור דרבנן.

אח"ז ראיתי בשו"ת אחיעזר ח"ג סי' ל"ג או' ה' ד"ה ולכאורה, דמוקים לדברי הרמב"ם הני"ל בעצמות הרכין או שיש בהן מוח, הא לאו הכי שרי, ומביא רא"י מהתוס' ע"ז הני"ל. והנה כבר הבאנו שהמרדכי סי"כ א"מ חולק בהדיא על התוס', והביאו באו"ה ומשמ הביאו רמ"א בהגהת השו"ע סי' ק"ג, גם הבאנו מהפ"ח על הרא"ש הרמב"ם חולק על התוס' והרא"ש וכן פשוט לו להבי"ח בתשו' סי' קל"ז ד"ה עוד יראה דהרמב"ם מיי"ר בגידן ועצמות שהם כע"ז. ומה שהביא רא"י מיו"ד סי' צ"ט, ע"ש ביד יהודה ובה"ש, ואכמ"ל יותר.

לה) וחכ"א העיר מדין משי שכי' הפוס' שהוא דבר טמא לפי שיוצא מן התולעת, ומהאי טעמא לא הוכשר למלאכת שמים לתפירת ס"ת וכיו"ב (ה"ה הבני יונה (להגאון מע"צ) סי' רע"ח וח"ס חיו"ד סי' רע"ז ד"ה אמנם ובד"ה והנה הביא שכי"כ ג"כ רבינו בחיי פ' תרומה דמה"ש לא ה"י משי במלאכת המשכן וקסת הסופר סי' י"ז בלשה"ס סק"ג), וא"כ לכא"ו ה"ה נ"ד.

אבל נ"ר דיש לדחות, דשאה"ת דאף עורות וגידן שהם כע"ז אסורים ממינים הטמאים.

לו) והנה אם ננקוט דהוה ספיקא דדינא, א"כ באותם פירות וירקות שאין ידוע במה מצופים [לאפוקי תפוחים ופירות ציטרו"ס שרובם מצופים בשעלא"ק, וגם לאפוקי טאמאטע"ן ופירות הקיץ שרובם אינם מצופים בן] לכאורה יש להתיר מדין ס"ס, ספק אם מצופים בשעלא"ק, ואאת"ל שהם מצופים בו מ"מ שמא הוא מותר. אמנם באותם שידוע שמקצת מהם מצופים בזה א"כ לדי' החו"ד סי' קי"י רסק"ג (וכע"ז במ"ז סי' קי"ט סק"א ד"ה חד וחזו"א סי' ל"ז ס"ק י"ב וכ"א, ע"י בסי' בדי השלחן סי' קי"ט ציונים או' כ"ז) דכל המוטלים בספק אפי' אי' בסוף העולם הו"ל תערובת, א"כ באופן שאין ידוע שיש רוב שאין מצפין בו הרי באנו בזה לדון ספק איסור שנתערב דלא בטל כמי"ש בסי"ס ק"י דאין דנין בזה דין ס"ס. (וגם ר"ת שחולק שם ומתיר בספק טרפה שנתערב ברוב, אפשר דמודה בני"ד שאין רוב ידוע, וצ"ע בתוה"ב המובא בטי"ז שם סק"י"ב לענין תערובת דחד בחד).

אך נראה דני"ד הו"ל כנודעו ב' הספקות יחד דבזה יש מתיירן, ע"ש בטי"ז סק"ג ושי"ד סק"ג

בתו"ח כלל ס"ה ס"ב) שהמתירים (אג"מ) סוברים שמאחר שאינו ראוי לאכילה כלל אין בו איסור כשאר נבילה שאינה ראוי לגר, והאוסרים (קו"ת ועה"ת) אומרים דשאני הכא דהשרץ המוציא אותו ג"כ א"ר לאכילה ואעפ"כ אסרתו תורה, וא"כ ה"ה היוצא ממנו לא גרע, ולדבריהם בדבר שהשעלא"ק הוא הרוב ממנו הוא אסור מה"ת.

לב) ולע"ז יש להביא רא"י להאוסרים ממה שדנו האחרונים (ה"ה המחז"ב בסי' פ"ד אות ל"ז בשם הגאון מהר"ם בן חביב, (הוא הגאון המפורסם בעל גט פשוט) והו"ד זבחי צדק שם ס"ק קכ"ו ושו"ת רב פעלים יו"ד ח"א סט"ז ובדר"ת סי' הני"ל ס"ק קפ"ז וכה"ח ס"ק קנ"ח ועוד), לענין ביצי הזבובים שהם מטילים בבשר, שלפי הנראה ביצי הזבובים הם מאוסים כמו הזבובים עצמם, ע"ס"ס ק"ד, ואפ"ה אסורים מדין היוצא מן הטמא. ואף המתירים לא התירו אלא משום דסברי דאין אלו ביצי הזבובים כ"א דבר המתהווה מרוקס וצואתם ע"ש. ואילו להאג"מ בלאה"נ לשתרי לכו"ע.

לג) אח"כ שמעתי להעיר בשם חכ"א דיש לדמות נ"ד לרגלי הדבורים שכתבו התוס' (ע"ז סי"ט ע"א ד"ה ההוא) בשם ר"ת שמותרים באכילה כמו עצמות החמור, וכ"ה שם ברא"ש ור"ן ומרדכי הובאו בב"י ס"ס פ"א, וא"כ יש רא"י להתיר נ"ד דאע"פ שהדבורים עצמם אסורים כני"ל וכמבואר בסי' פ"א ס"ה, מ"מ רגליהם מותרים, משום דאינו חשוב כשרץ אלא עפר בעלמא (ל' הרא"ש שם סי"א, וע"י מרדכי סי' תתנ"ה), וא"כ מסתבר דה"ה בני"ד.

והשתא נחזי אנן למה נ"ד דומה, לביצי הזבובים או לרגלי הדבורים, והנה צריך לברר מה החילוק בין הביצים והרגלים עצמם. ונ"ר הביצים דינם כבשר השרצים עצמם שלולי מאיסותם היו ראויים לאכילה, משא"כ רגלי הדבורים וכיו"ב שאין עליהם בשר, כמי"ש המרדכי שם, לא עדיפי מעצמות שאר בע"ח הראויים לאכילה ואפ"ה עצמותיהם מותרים, והיינו דמדמה להו ר"ת לעצמות החמור.

ולפ"ז נ"ר דיש להקל בני"ד דנ"ד שאינו אלא כע"ז בעלמא דמי לעצמות.

לד) אמנם עיקר דין עצמות בע"ח אסורים במחלוקת הוא שנוי, דהרמב"ם פ"ד מהל' מאכלות אסורות ה"ח כ' להדיא דפטור אבל אסור (וכמו שנתערר בזה בפלפולא חריפתא על הרא"ש שם) וכע"ז שם פ"ט ה"ז לענין בב"ח, וכ"ה במרדכי סי"פ אין מעמידין שצריך להסיר רגלי הדבורים מן הדבש, (ומה שהביא המרדכי בפי' בתרא דע"ז הוא

מאכלים ואוכל סאלט, והנה ברח מן היתוש ופגעוהו האריה והדוב, שהי הצוקערלעך כשרים יותר מן הסאלט.

ועכ"פ גנאי הוא לצבור החרדי, שהוא כעת ת"ל קהל גדול, להשתמש בזה וכיוצא בזה מבלי בירור גמור להתירא בלא סברות ואומדנות, או שיהי יותר טוב מזה שיהי ע"ז השגחה כמו בשאר מאכלים.

פירות הנושרים

(א) החשש היותר כולל הוא האלעי"ק עסי"ד שהוא ספק יוצא מן החי. (אות א)

(ב) נתברר שהוא ספק השקול ואין להתיר מטעם רוב, וכן נהוג אצל כל ההכשרים החרדיים בעולם שלא להשתמש בו. (אות ב-ד)

(ג) אין להתירו מטעם שהאלעי"ק עסי"ד פגום שכבר טעמו אותו כמה רבנים ולא היה פגום.

(אות ה-ו)

(ד) אין להתיר מטעם שהציפוי פגום שיש הרבה מהם שראויים לאכילה. (אות ז)

(ה) ההיתר לומר שהאיסור בטל ברוב בתוך הציפוי כיון שאינו אוכל, יש כמה ראיות נגד זה, (וגם יש ציפויים שהם מאכל אדם גמור כנ"ל).

(אות ח-יג)

(ו) אין להתיר מטעם שהציפוי בטל להפרי כיון שהוא עומד בעצמו מצופה על הפרי ואינו מעורב בתוך הפרי, וגם אם נרצה לומר שיש ביטול באופן כזה מ"מ אין להתיר באותם שאפשר להוריד הציפוי ע"י הדחה ושפשוף, וגם אין ששיך ביטול לרוב הפוסקים באופן שהאיסור ניכר. (אות יד-טז)

(ז) אופני היתר מטעם ספק ספיקא. (אות כ-כג)

(ח) פקפוק על הספק ספיקא דאפשר דאין שייך ס"ס בנידון דידן. (אות כד)

(ט) הספקות אינם ברורים, וגם המציאות משתנה מיום ליום, ולכן צע"ג אם שייך לסמוך למעשה על הס"ס. (אות כה)

(י) אופנים שאין סומכים על ספק ספיקא.

(אות כו)

(יא) עוד חשש בענין השעלא"ק שמצפין על התפוחים שהוא מחלוקת הפוסקים. (אות כט-לו)

(יב) עוד יש חששות מחלב עכ"ים וחשש חמץ (וחשש פגום טמאים). (אות לז)

(יג) בשעת הדחק יש להתיר כעת טאמאטען ע"י הדחה ושפשוף היטב עם מים פושרים ובורית כמו משפשפים כלי מלכלוך שיש בו שמנוניות.

(אות כז)

(יד) קליפה מהניא. (אות כח)

וש"א. ואולי יש לצרף החולקים על הח"ד (עי' שו"ת הרב סי' י"ח ובינ"א שער הקבוע ס"ד) עם המתירין בנדעו הספקות יחד. אבל למעשה לא נלע"ד להקל בזה, וכבר כ"י הש"ך בסוף כללי ס"ס שאין לבדות שום ס"ס להקל ע"י, וכ"י בני"ד שיש בו עיקולי ופשרי, ואפשר בכה"ג גם החולקים על הש"ך בזה מודו, ע"ש בתוה"ש.

אחר כתבי הנ"ל נלע"ד שלמעשה אין נפ"מ בפלפול זה, לפי שאותם מינים שאין ידוע במה הם מצופים הוא מצד חסרון ידיעה גמור, שהרי יש יודעים, ובכה"ג כ"י הפמ"ג (כללי ס"ס סל"ד) דאף בהפ"מ אין מצטרף לס"ס.

חששות אחרות

(לז) עוד יש חששות בכמה מיני הציפוי מחלב עכ"ים ועוד, (גם נזכר בקצת מן הרשימות שאפשר להשתמש ביוצא מן החטים היינו חשש חמץ באופן שאין ששים נגדו), ואם הציפוי נפסל מאכילה כנ"ל או ו' אין חשש, ועי' מ"ש שם. (עוד יש מין ציפוי הנקרא טשיטאסע"ן Chitosan העשוי מקרע"ב שע"ל או שרימ"פ שע"ל, שהוא חשש דגים טמאים, אבל לא נתברר אם כבר משממשים בו למעשה).

(עוד יש שהעירו מאיסור סתם יינם, מחמת שהאלקאהאל משממשים בו לתק ולזקק את השעלא"ק יש לחוש שנעשה מסתם יינם שמצוי לרוב בזול באותם מדינות. אבל למעשה אין נ"י שמוסיף חשש, לפי שלפי מה שאומרים שהשעלא"ק בבואו לפנינו אין בו טעם אוכל כלל, א"כ הרי גם אין בו טעם יין ג"כ).

אחרית דבר

(לח) סוף דבר שיש אוכל תפוח אחד ועובר על אכילתו משום שבעה שמות, ופשוט שאין כאן מלקות כלל, שהרי אין כאן כזית או בריה.

(א) יוצא מן הטמא (בזה אין מלקות כלל לדי' הרמב"ם פ"ג ה"ו, וע"ש במ"מ ורמ"ך וש"מ)

(ב) חלב (בהשומנים הנ"ל)

(ג) נבלה (ג"כ כנ"ל)

(ד) חלב עכ"ים

(ה) חלב טרפה

(ו) בב"ח דרבנן (היינו ע"י השומן דנבלה והחלב, אבל איסור דאורייתא ליכא, לפי שאין מערבין אותו דרך ביטול)

(ז) חמץ בפסח

ולמה נמנע טוב מבעליו להודיעם עכ"פ שיש בזה חשש ושעכ"פ לכתחלה יש לקלוף. והגע עצמך הרי נמצאים הרבה מדקדקים שפורשים כמה שיכולים מדברים הצריכים הכשר, והוא עוזב כמה מיני